

**МОНІТОРИНГ ОРЛАНА-БІЛОХВОСТА *HALIAEETUS ALBICILLA*
В КИЇВСЬКІЙ І ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ У 2001-2002 РОКАХ**

М.Н.Гаврилюк, В.М.Грищенко, С.В.Домашевський

*Черкаський державний університет, Канівський природний заповідник,
Українське товариство охорони птахів*

Результати, представлені в даному повідомленні, є продовженням роботи з моніторингу орлана-білохвоста *Haliaeetus albicilla* у Середньому Придніпров'ї (Гаврилюк, Грищенко, 2000).

Загалом, протягом 2002-2002 рр. продовжувався процес зростання чисельності орлана, відзначений нами раніше. За такий короткий період на гніздуванні з'явилися три нові пари, про які достовірно відомо, що раніше вони в цих місцях не гніздилися. Отримано інформацію ще про одну пару, яка ймовірно гніздиться вже багато років.

Якщо раніше на території Канівського заповідника (Черкаська обл.) гніздилася одна пара орланів, то в 2001 р. їх стало відразу три. До цього птахи вперше загніздилися в нагірній частині заповідника – в урочищі Топило (Грищенко, Гаврилюк, 1997), потім переселилися на заплавної острів Шелестів (Гаврилюк, Грищенко, 2000). У 2001 р. одночасно приступили до розмноження дві пари на обох цих гніздових ділянках. В урочищі Топило орлани в 2001 р. вивели двоє пташенят, у 2002 рр. – одне. На острові Шелестів у 2001 р. гніздування було невдалим, наступного року гніздо залишило двоє пташенят.

У 2001 р. вперше загніздилася пара орланів на Зміїних островах Канівського заповідника (пониззя Канівського водосховища), птахи вивели одне пташеня. У 2001 р. неподалік в околицях с. Озеріще (Канівський р-н) продовжувала гніздитися пара, що існувала раніше; там бачили молодого птаха (усне повідомлення С.О.Лопарьова). Наступного року гніздо теж було заселено.

Під час дослідження орнітофауни Ірдинських боліт 7–8.08.2001 р. пару орланів спостерігали у 4 км на північний схід від смт. Ірдинь (Черкаський р-н). Дорослі птахи догодували молодого. Ймовірно ця пара тут і гніздилася, здобуваючи поживу на озерах, утворених на місцях колишніх торфорозробок.

У 2002 р. була отримана інформація від працівників мисливського господарства (усне повідомлення О.О.Кравцова) про гніздування орланів протягом багатьох років в урочищі Кучугури в околицях с. Леськи (Черкаський р-н). Існування цієї пари ми передбачали раніше (Гаврилюк, Грищенко, 1998). Із цього ж джерела підтверджена інформація про гніздування пари орланів в околицях с. Бубнівська Слобідка (Золотоніський р-н Черкаської обл.).

Крім того, нами було простежено гніздування наступних пар орланів.

Протягом 2001-2002 рр. на території Дніпровсько-Тетерівського лісомисливського господарства (Вишгородський р-н Київської обл.) продовжували гніздитися дві пари орланів. Одна з них, що гніздиться ближче до с. Сухолуччя, в 2001 р. гніздилася не успішно, а наступного року змінила гніздо. Інша пара протягом двох років успішно виводила по одному пташеняті.

Взимку 2002 р. (15.02) було виявлене нове гніздо орланів в околицях с. Лебедівка (Вишгородський р-н) — птахи його оновлювали, однак пташенят в цьому році не вивели.

Протягом 2001-2002 рр. простежене розмноження орланів в околицях с. Проців (Бориспільський р-н Київської обл.) (усне повідомлення О.Проніна). Причому, в 2002 р. з гнізда успішно вилетіло троє пташенят.

У 2001-2002 рр. на території Трахтемирівського регіонального ландшафтного парку продовжували гніздитись дві пари цих хижаків. У 2001 р. одна з них (з околиць с. Великий Букрин Миронівського р-ну Київської обл., вивела пташеня, гніздування іншої було неуспішним. У 2002 р. пари змінили гнізда.

Протягом досліджуваного періоду орлани продовжували гніздитись в Михайлівському лісі (околиці с. Михайлівка Канівського р-ну). 19.04.2001 р. спостерігали самку на гнізді, в 2002 р. гніздування було неуспішним.

В околицях с. Тубільці (Черкаський р-н) у 2001 р. орлани побудували нове гніздо і результат розмноження залишився невідомим. Наступного року з цього гнізда вилетіли двоє пташенят.

В околицях с. Кедина Гора (Золотоносський р-н) у 2001 р. птахи ввели двох пташенят, наступного року — одне.

Протягом досліджуваного періоду тільки одна пара, що гніздилася у штучній гніздівлі в околицях с. Червона Слобода (Черкаський р-н), залишила свою територію. Це сталося, ймовірно, через турбування людиною. Не виключено, що птахи переселилися в нове місце.

Таким чином, протягом 2001-2002 рр. нами простежено 19 випадків розмноження, з гнізд вилетіло 20 пташенят. Успішність гніздування (кількість пар, що гніздилася успішно до кількості пар, що приступили до розмноження) склала 73,7% (у 2001 р. — 77,8%, у 2002 р. — 70,0%). Середня кількість пташенят на пару, що гніздилася успішно, становила $1,43 \pm 0,17$ (у 2001 р. — $1,29 \pm 0,18$, у 2002 р. — $1,57 \pm 0,30$). Середня кількість пташенят на пару, що приступила до розмноження, була $1,05 \pm 0,19$ (у 2001 р. — $1,0 \pm 0,24$, у 2002 р. — $1,1 \pm 0,31$).

В ході моніторингу закільцьовано 6 пташенят орлана-білохвоста.

ГНІЗДОВА ОРНИТОФАУНА СОКАЛЬСЬКОГО ВОДОСХОВИЩА І ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ЗБЕРЕЖЕННЯ

І.М.Горбань, А.І.Федашко, Ю.П.Пудлик, Г.В.Бойко

Львівський національний університет ім. І. Франка

Сокальське водосховище розташоване на р. Західний Буг між м. Сокаль, селами Скоморохи та Ільковичі Сокальського р-ну Львівської обл. Воно сягає 3 км в довжину та 0,8-1,3 км в ширину. Загальна площа — понад 300 га.

Обстеження водосховища розпочато з 1981 р. Окремі, а часом значні, ділянки водойми густо поросли болотяною рослинністю, де переважає *Phragmites communis*, *Typha angustifolia*, *T. latifolia*, *Juncus effusus*. У деяких місцях ці зарості утворюють острови, придатні для гніздування багатьох

ЗАХІДНЕ ВІДДІЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ОРНІТОЛОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ ПРИРОДОЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК «ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ»
ХМЕЛЬНИЦЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА
ОХОРОНИ ПТАХІВ

ПРІОРИТЕТИ ОРНІТОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**Матеріали і тези доповідей VIII наукової
конференції орнітологів заходу України,
присвяченої пам'яті Густава Бельке
(24.07.1810-03.03.1873)**

м. Кам'янець-Подільський, 10-13 квітня 2003 р.

Львів-Кам'янець-Подільський
2003